

Tisztelt Alkotmánybíróság!

6.Bv.296/2019.
Érk.: 2019. Szept. 25.
Érk. módja: postán / gyűjtött / személyesen /
e-mailen / faxon / átadókönyvvél / elektronikus úton
Melléklet:

Indítványozó, az 1. sz. alatt csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, illetve az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. tv. (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő.

I. Kérelem

Az indítványozó kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Kaposvári Törvényszék 2.Bpkf.271/2019/2. sz. végzését a Kaposvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.296/2019/3. sz. elsőfokú végzésére kiterjedő hatállyal alaptörvény-ellenesség okán, az alább részletezett indokok alapján semmisítse meg.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése és az 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II.27.) AB Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel az indítványozó kijelenti, hogy a jelen alkotmányjogi panaszindítványban szereplő személyes adatai nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá.

II. A beadvány befogadhatósága

Az alkotmányjogi panasz jogalapját az Alaptörvény és az Abtv. biztosítja:

Alaptörvény 24. cikk

(2) Az Alkotmánybíróság

(...)

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját

Abtv. 27. §

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 0 1 6 0 4 - 0 / 2019	
Érkezett: 2019 OKT 04.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 7 db	<i>[Signature]</i>

Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

- a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és
- b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Abtv. 30. §

(1) Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani.

Az indítványozó úgy véli, hogy a támadott végzések által, a jelen beadvány II. részében írtak szerint olyan jogsérelmet szenvedett el, melynek következtében az Abtv. 27. § szerinti eljárás kezdeményezésének lehetősége egyéb jogorvoslat hiányában megnyílt.

Az indítványozó ehelyütt emlékeztet arra, hogy a Bv.tv. 10/A. § szerinti eljárásban, a Bv.tv. 50. § (1) bekezdés fb) pontja értelmében felülvizsgálatnak nincs helye.

Tekintettel arra, hogy az alaptörvény-ellenes, véglegessé vált végzés az indítványozó részére – jogi képviselője útján – 2019. július 29. napján lett kézbesítve, így a jelen alkotmányjogi panasz előterjesztésére törvényes határidőben kerül sor, figyelemmel az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II.27.) AB Tű határozat 28. § (10) bekezdésére is.

I. Tényállás

Indítványozó volt elítélt, aki 2013. május 31. és 2018. január 18. napja között folyamatos fogvatartásban volt. Tekintettel arra, hogy ezen időszak alatt mindvégig az alapvető jogokat sértő fogvatartási körülményeket tapasztalt, az indítványozó 2018. január 18. napján kártalanítás iránti kérelmet terjesztette elő (a továbbiakban: Kérelem).

A Kaposvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2019. július 4. napján meghozott 6.Bv.296/2019/3. sz. végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította a Kérelmet (2. sz. melléklet, a továbbiakban: Elsőfokú döntés). Az elutasítás indokául azt jelölte meg, hogy a kártalanítási kérelem előterjesztésének időpontjára tekintettel nem alkalmazható a Bv.tv. 436. § (10) bekezdése, így az elítélt még akkor is köteles volt a Bv.tv. 144/B. § szerinti panasz előterjesztésére, ha korábban az EJEB-hez

fordult. Mivel az indítványozó az alapvető jogokat sértő körülmények miatt panaszt nem nyújtott be, így a bíróság a kérelmet – az érintett teljes időszak tekintetében - a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül utasította el.

A fenti végzéssel szemben törvénysértésre hivatkozva az indítványozó fellebbezést jelentett be és kérte annak hatályon kívül helyezését (3. sz. melléklet). A fellebbezés indokolásában kifejtette, hogy a Bv.tv. 10/A. § 2017. január 1-én lépett hatályba, így a hivatkozott panasztételi kötelezettség is csak ezt követően állt fenn. Az indítványozó rámutatott, hogy a fenti okokból kifolyólag a panasztételi kötelezettség 2017. január 1-ét megelőző időszakra történő alkalmazása a visszaható hatályú jogalkalmazás alkotmányos tilalmába ütközik, ekképpen jogsértő döntést eredményez. Jogi érvelésének alátámasztására az Alkotmánybíróság korábbi határozatait idézte. A fellebbezésben továbbá az indítványozó sérelmezte, hogy az elsőfokon eljáró bíróság nem vizsgálta, hogy a bv. intézet teljesítette-e a jogszabályban előírt kötelezettségét a fogvatartott tájékoztatására vonatkozóan. E körben az indítványozó utalt a kialakult hazai joggyakorlatra.

A kérelmező fellebbezése folytán másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a 2019. július 26. napján meghozott 2.Bpkf.271/2019/2. sz. végzésével az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyta (4. sz. melléklet, a továbbiakban: Másodfokú döntés). A másodfokú bíróság ezen végzése a fellebbezésben foglalt érveket teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, érdemi indokolást nem tartalmazott. Indokolásában a másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a jogszabályi környezet ismertetését követően kurtán úgy nyilatkozott, hogy *„a védő által a fellebbezés indokolásában kifejtetteket a törvényszék nem osztotta, az elsőfokon eljárt büntetés-végrehajtási titkár részletes indokát adta, hogy mely jogszabályi rendelkezések mentén nem látta megalapozottnak az elítélt kártalanítási kérelmét, e körben a kifejtettekkel a törvényszék maradéktalanul egyetértett.”*

II. A bírósági határozat alaptörvény-ellenessége

Az indítványozó álláspontja szerint, a Kaposvári Törvényszék mint fellebbviteli bíróság 2.Bpkf.271/2019/2. sz. másodfokú végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében, valamint az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikk 1. bekezdésében rögzített azon jogát, hogy polgári jogai és kötelezettségei tárgyában meghozott bírósági határozat megfelelő indokolást tartalmazzon.

Továbbá a Kaposvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.296/2019/3. sz. elsőfokú, valamint a Kaposvári Törvényszék 2.Bpkf.271/2019/2. sz. másodfokú végzése sérti az Alaptörvény B)

cikk (1) bekezdésben megfogalmazott jogállamiságból fakadó jogbiztonság elvét, azon belül is a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik.

1. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. Az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése úgy fogalmaz, hogy mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.

a) Az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogának relevanciája

Az indítványozó előjáróban a 61/2011. (VII.13) AB határozatban foglaltakat hívja fel. Ennek indokolásában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága – a továbbiakban: EJEB – által kibontott) jogvédelem szintje. Az Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdésében rögzített *pacta sunt servanda* elvéből következően tehát az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne [lásd még: 21/2018 (XI.14.) AB határozat].

A jelen ügyben hivatkozott alapjog lényegi tartalma tekintetében az Egyezmény 6. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikke között nincs eltérés. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése hasonló eljárási elvek és megközelítések mentén garantálja a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, mint az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése, melynek Magyarország is tagja. Az Alkotmánybíróság ezért eddig is nyomon követte az EJEB ehhez kapcsolódó joggyakorlatát, és azt rendszeresen figyelembe vette. Ebből következően tehát az indítványozó azon az állásponton van, hogy az EJEB jelen ügyben releváns esetjoga olyan szilárd kiindulópontot jelent, melynek megállapításaitól a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének vizsgálata körében az Alkotmánybíróság sem térhet el. **Ennek okán az**

indítványozó a továbbiakban elsősorban az EJEB esetjogára hivatkozással fejti ki érveit a mellett, hogy a jelen panasszal támadott bírósági döntések az Egyezmény 6. Cikkébe, ezáltal az Alaptörvény XXVIII. cikkébe foglalt alapvető jogát sértették.

b) A felhívott cikkek alkalmazhatósága

Az indítványozó rámutat arra, hogy az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésének jelen ügyre való alkalmazhatósága körében a rendelkezés szövegének kiterjesztő értelmezése indokolt. Jóllehet, a XXVIII. cikk (1) bekezdése a polgári jogokról és kötelezettségekről való döntést bírósági perben tartott tárgyaláson garantálja, ez azonban nem jelenti azt, hogy a tisztességes eljáráshoz és a bírói döntéshez való joga a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti polgári pertől eltérő eljárásokban ne illethetné meg az eljárás alanyait. Kiemelendő, hogy az EJEB a 6. cikk 1. bekezdésének alkalmazhatóságát nem az egyes államok nemzeti jogára utalással határozza meg: *a polgári jogok és kötelezettségek* fogalmának önálló, az Egyezményből fakadó jelentése van (lásd: *Georgiadis kontra Görögország*, no. 21522/93, 1997. május 29, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-III, § 34).

Az EJEB megalapozott esetjoga szerint a hivatkozott cikk alkalmazhatósága polgári ügyekben elsősorban egy „*jogvita*” lététől függ. Másodsorban a jogvitának olyan „*jogokra és kötelezettségekre*” kell vonatkoznia, amelyekkel kapcsolatban nem nyilvánvalóan megalapozatlan az az állítás, hogy a nemzeti jog elismeri a létüket. Végül pedig ezeknek a „*jogoknak és kötelezettségeknek*” „*polgári*” jellegűnek kell lenniük az Egyezmény szerinti értelemben, jóllehet a 6. cikk maga nem csatol semmilyen speciális tartalmat ehhez a fogalomhoz a Részes Államok jogrendszerében (lásd: *James és mások kontra Egyesült Királyság*, Series A no. 98, 1986. február 21, § 81). Tekintettel arra, hogy a *pacta sunt servanda* elvéből következően a jogvédelem szintje az Alaptörvény esetében nem lehet kisebb, mint amelyet ugyanazon jog tekintetében az Egyezmény nyújt, így a fenti kritériumok teljesülése esetén egy adott (akár nemperes) eljárás is az Alaptörvény XXVIII. cikkének hatálya alá esik.

Az indítványozó úgy látja, hogy jelen ügyben az „*állított jog*”, illetve az a feletti „*jogvita*” fennállása nem lehet kérdéses, hiszen a Bv.tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárásban az elítéltek a Magyar Állammal szemben érvényesíthetik alapvető joguk sérelme miatti kártalanítási igényüket.

Jóllehet, a jelen ügy alapját képező kártalanítási eljárás – eljárásjogi szempontból – büntetés-végrehajtás körébe eső eljárás, az érvényesített jog (alapjogi sérelmen alapuló kártalanítás) okán annak magánjogi

elemei a közjogiakkal szemben túlsúlyban vannak, így – az indítványozó álláspontja szerint – a szóban forgó jog polgári jellege is megállapítható. Megjegyzendő, hogy az EJEB a 6. cikk 1. bekezdése alá tartozónak tekinti az olyan eljárásokat, amelyek a nemzeti jog szerint a „közjog” részét képezik, de amelyek eredménye döntő a magánjogokra és kötelezettségekre. Ez alapján több ízben kifejezetten megállapította, hogy a 6. cikk 1. bekezdése alkalmazandó az állam részéről elkövetett állítólagos jogsértések miatti polgári jogi kártérítési eljárásokra is (lásd: *Aksoy kontra Törökország*, no. 21987/93, 1996. december 18, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-VI, § 92).

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy az indítványozónak nemzetközi egyezmény által védett, alkotmányos joga van arra, hogy az alapvető jogait sértő fogvatartási körülményei miatt kártalanításért bírósághoz forduljon, mely eljárásnak ekképpen meg kell felelnie az Alaptörvény XXVIII. cikkében rögzített garanciáknak.

c) Indokolt határozathoz való jog sérelme

Az EJEB joggyakorlata alapján az indokolt ítélethez való jog az Egyezményben foglalt azon általános alapelvekben gyökerezik, melyek az egyént hivatottak az önkényességtől megvédeni. Az EJEB számos ítéletében kifejtette, hogy a nemzeti bíróságoknak a határozataikban részletezni kell azokat az indokokat, amelyek alapján a peres fél érveit elvetették. Amikor az EJEB az indokolási kötelezettség elmulasztása alapján vizsgálja az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésének megsértését, arról foglal állást, hogy az érvek elutasítása kellőképpen megindokolt-e (lásd: *Ullens de Schooten and Rezabek kontra Belgium*, nos. 3989/07 és 38353/07, 2011. szeptember 20. § 61).

A határozat indokolásának a kötelezettsége egy alapvető eljárásjogi biztosíték, minthogy egyrészt nyilvánvalóvá teszi a peres feleknek, hogy az érveiket meghallgatták, másrészt lehetővé teszi a döntés elleni érdemi kifogások megfogalmazását, harmadrészt pedig a nyilvánosság felé igazolja a jogi döntés indokait (lásd: *Ihsan Ay kontra Törökország*, no. 34288/04, 2014. január 21. § 39). A bíróság indokolásának olyan részletesnek kell lennie, amely alkalmas a peres fél tényállításainak és jogi érveinek lényegi megválaszolására. Ennek megfelelően, amikor egy peres fél észrevétele vagy indítványa meghatározó lehet az eljárás kimenetele szempontjából, az kellően részletes és egyértelmű választ kíván a bíróság részéről (lásd: *Ruiz Torija kontra Spanyolország and Hiro Balani kontra Spanyolország*, nos. 303-A and 303-B, 1994. december 9. § 12, §§ 29-30, és §§ 27-28).

Természetesen az indokolási kötelezettség terjedelme változhat a döntés jellege szerint, azonban az nem mellőzhető, amikor egy fél beadványa döntő jelentőségű az eljárás kimenetele szempontjából, vagy egyéni és kifejezett választ igényel (*ibid.* § 30; § 28). A bíróságoknak ezért meg kell vizsgálniuk a következőket: 1) a peres felek fő érveit (*Buzescu kontra Románia*, no. 61302/00, 2005. május 24., § 67; *Donadze kontra Grúzia*, no. 74644/01, 2006. március 7., § 35); 2) az Egyezmény és Jegyzőkönyvei által biztosított jogokkal és szabadságokkal kapcsolatos előterjesztéseket. Ezeket a nemzeti bíróságok kötelesek különös szigorúsággal és gondossággal megvizsgálni (*Wagner és J.M.W.L. kontra Luxemburg*, no. 76240/01, 2007. június 28., § 96).

A tisztességes eljárás fogalma megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok, amelyek szűkszavúan indokolják döntésüket – akár az alsóbb szintű bíróság indokolásának beemelésével, akár más módon –, valóban érintsék az eléjük tárt alapvető kérdéseket, és ne csak minden további nélkül helybenhagyják az alsóbb bíróság megállapításait (*Helle kontra Finnország*, 20772/92, 1997. december 19., § 60). Ez a követelmény még fontosabb akkor, ha egy peres fél nem tudta szóban előadni ügyét a hazai eljárásban (*ibid.*).¹

A magyar Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben döntsön. A 7/2013. (III. 1.) AB határozat kimondja, hogy „önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is” (Indokolás [24]). Ugyanezen határozatában az AB kifejtette: „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Indokolás [34]).

¹ Európa Tanács, Emberi Jogok Európai Bírósága: Kézikönyv a 6. cikkről – a tisztességes eljáráshoz való jog (polgári jogi ág) 2013; para 237-246.

Ahogy látjuk tehát, mind az EJEB, mind az Alkotmánybíróság joggyakorlatában az indítványozót megillető tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja annak követelményét, hogy a bíróság indokolja ítéletét. Az indítványozó álláspontja szerint a Másodfokú döntés a fentieknek nem felel meg. Az indítványozó az Elsőfokú döntés elleni fellebbezésében rámutatott arra, hogy a Bv.tv. 144/B. § szerinti panaszjog gyakorlására csak 2017. január 1-jével nyílt meg a lehetőség, így az azt megelőző időszak vonatkozásában annak hiánya a kérelem elutasításaként nem szolgálhat, ekképpen e vonatkozásban érdemi vizsgálat elutasításának sem lehet helye. A végzés e körben indokolást nem tartalmaz, noha a kérelemmel érintett időszak viszonylatában meghatározó időszakról és ezzel összefüggő alapvető jogi kérdéstről van szó. Formai szempontból ugyan a végzés szövege tartalmaz „indokolást”, abban a bíróság ismerteti az álláspontja szerint alkalmazandó jogszabályokat, azonban elmulasztja ismertetni az abból levont jogi következtetéseket és a védő által előterjesztett fellebbezésben foglalt jogi érvelésre sem reagál. A másodfokú bíróság annyiban foglalta össze álláspontját, hogy „a védő által a fellebbezés indokolásában kifejtetteket a törvényszék nem osztotta”, az elsőfokú bíróság döntésével „a törvényszék maradéktalanul egyetértett”. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság ezen „indokolása” nem teljesíti az EJEB és az AB által megkövetelt indokolás szintjét, nem alkalmas a védő tényállításainak és jogi érveinek lényegi megválaszolására, abból ugyanis nem derül ki, hogy hogyan jutott ezen végkövetkeztetésre a másodfokon eljáró bíróság. Milyen érvek mentén nem találta alaposnak a védő fellebbezését. Az indítványozó fellebbezésében más hazai bíróság ügydöntő, véglegessé vált végzésére, AB határozatra és az Egyezmény által biztosított jogokra is utalt. Az indítványozó álláspontja szerint szükség lett volna ezek vizsgálatára, alkalmazásuk mellőzése esetén annak indokolására, különös tekintettel arra, hogy az EJEB az Egyezményben garantált jogok sérelmének valószínűsítése estén különös szigort és gondosságot vár el a nemzeti bíróságoktól. Az indokolási kötelezettség az EJEB mércéjével mérve még fontosabb tekintettel arra, hogy az indítványozó az eljárásban nem tudta szóban előadni jogi érveit az eljárásban.

Az indítványozó úgy látja tehát, hogy a fellebbezésében felhozott érvek mellőzésére nem csupán kellően részletes és egyértelmű, de semmilyen magyarázatot nem kapott, így az Egyezmény 6. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz fűződő joga súlyosan sérült, ez pedig - az a) pontban kifejtettek szerint – az Alaptörvény XXVIII. cikkének sérelmét is eredményezi.

2. Visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak

biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények kiszámíthatóságát is [lásd: 9/1992. (I.30.) AB határozat]. A jogbiztonság követelményéből következik az igazságszolgáltatás és az államigazgatás kiszámítható és hatékony működése, de a címzettek joggyakorlásának biztosítása is [lásd: 46/2003. (X.16.) AB határozat].

A jogállamiság elvéből és a jogbiztonság követelményéből fakad a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás alkotmányos tilalma. A visszaható hatály és visszamenőleges jogalkalmazás tilalma a magyar, a nemzetközi és az EU jogrendnek egyaránt egyik legalapvetőbb, a jogállamiságot, a jogbiztonságot kifejező, azt biztosító garanciális elve, amely szabályozási tárgykörtől függetlenül, általános jelleggel irányadó mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás tekintetében. Az Alkotmánybíróság a 25/1992. (IV. 30.) határozata szerint elengedhetetlen, hogy a jogalkotók magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani; ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely jogszerű magatartást visszamenőleges érvennyel ne minősítsenek jogellenesnek.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 2. § (2) bekezdése tiltja a visszaható hatályú jogalkotást. A visszaható hatály tilalmát az Alkotmánybíróság több határozatában is vizsgálta és azt a jogbiztonság egyik alapvető követelményének tekintette, kifejtve, hogy egy jogállamban senkit sem lehet felelősségre vonni olyan jogszabály megsértése miatt, amelyet az érintett személy nem ismert és nem ismerhetett, mivel azt vagy egyáltalán nem hirdették ki, vagy utólag hirdették ki és visszamenőleges érvennyel léptették hatályba. Ugyanez vonatkozik a kötelezettségek utólagos megállapítására is [lásd: 25/1992.(IV.30.) AB határozat]. A visszaható hatályú jogalkotás tilalma nemcsak abban az esetben áll fenn, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatályba léptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatályba lépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [lásd: 13/2015.(V.14.) AB határozat, indokolás [50]]. Ugyanez érvényes arra az esetre is, ha a jogszabály rendelkezéseit a jogalkalmazó, azaz a bíróság alkalmazza a hatályba lépése előtti időszakra.

Ha a jogszabálynak visszamenőleges hatálya van – mutatott rá az Alkotmánybíróság –, az a jogszabály megjelenése előtt keletkezett jogviszonyok felülvizsgálatával jár, amely a jogbiztonság alkotmányos követelményét sérti [lásd: 13/2015.(V.14.) AB határozat, indokolás 55]. Az AB kiforrott joggyakorlata alapján mindez abban az esetben is megvalósul, ha a bíróság alkalmazza jogszabályt visszamenőleges hatállyal, tehát ha a jogviszony, vagy jogvita

létrejöttekor még nem létező - vagy nem hatályos – előírás alapján bíráltnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.

Az elsőfokú bíróság az indítványozó kártalanítási kérelme elutasítása indokául a Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdésére hivatkozott. Ennek értelmében a kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele, hogy az elítelt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a Bv.tv. 144/B. §-ban meghatározott panaszt előterjessze a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Megállapítható ugyanakkor, hogy a Bv.tv. 10/A. és 144/B. §§-ait a Bv.tv-t módosító 2016. évi CX. törvény iktatta törvénybe 2017. január 1-jei hatálybalépéssel. Az indítványozó tehát 2017. január 1-je előtt sem köteles, sem jogosult nem volt e panasz megtételére.

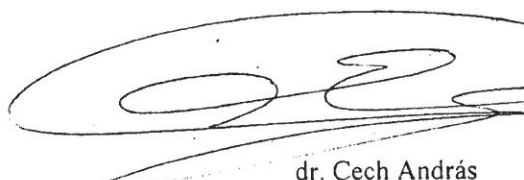
Az indítványozó rámutat arra, hogy a panasztételi kötelezettsége (és joga) a fenti jogszabály hatályba lépését követően állt be, így annak elmaradása a teljes kérelme elutasításához nem vezethet. 2017. január 1-ét megelőzően ugyanis panaszt – jogszabályi rendelkezés hiányában – nem is érvényesíthetett. Ebből következően nem róható terhére ennek elmaradása. A Bv.tv. 144/B. § szerinti panasz célja éppen az, hogy lehetőséget biztosítson – a bv. szervek útján – az államnak az alapvető jogokat sértő körülmények kiküszöbölésére és ekképpen a kártalanítási kötelezettség elhárítására. A panasz tehát kizárólag *pro futuro* joghatás kiváltására alkalmas, azaz a jogszabály hatályba lépése előtti időszak vonatkozásában értelmezhetetlen. A panasz ugyanis – az előzőekben írtak szerint – nem egy szimpla adminisztrációs kötelezettség a fogvatartott oldalán, hanem egy kimerítendő jogorvoslati forma, ami megalapozottsága és ehhez kapcsolódó bv. szerv általi intézkedés esetén az alapjogsérelem megszűnését, s ezáltal az állam kártalanítási felelősségének kizártságát eredményezheti. Ebből pedig logikusan következik, hogy ha még tett is volna az indítványozó panaszt, az legfeljebb 2017-től kezdődően eredményezhette volna az állam kártalanítási kötelezettsége alóli mentesülését, ezt megelőzően semmiféleképpen sem.

Az első- és másodfokú bíróság ugyanakkor a 2017. január 1-jétől fennálló panasztételi jog gyakorlásának elmulasztásához olyan jogkövetkezményt fűzött, ami visszaható hatályú jogalkalmazásnak minősül, mert azt olyan időszak vonatkozásában is az indítványozó terhére értékelte, amely a jogszabály hatálybalépését megelőző időpontra esik. Másképpen fogalmazva, a jogszabály hatálybalépést megelőző időszak tekintetében fűzött hozzá jogkövetkezményt. Az indítványozó határozott álláspontja ezért az, hogy kérelme a fenti okból legfeljebb a 2017. január 1-ét követő időszak vonatkozásában lett volna elutasítható a panasz, mint jogorvoslat kimerítésének hiánya miatt, az ezt megelőző időszakot a bíróságoknak érdemben kellett volna vizsgálnia. Minthogy ez nem

történt meg, az alapügyben született fent hivatkozott első- és másodfokú végzések a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába esnek, **ekképpen alapjogi sérelemhez vezettek az indítványozó oldalán.**

Budapest, 2019. szeptember 24.

Tisztelettel:

dr. Cech András
ügyvéd
az indítványozó
képviselésében

Mellékletek:

1. Ügyvédi meghatalmazás
2. A Kaposvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.296/2019/3. sz. végzése
3. Az indítványozó fellebbezése
4. Kaposvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.271/2019/2. sz. végzése

